

bedreigd, alles wat eetbaar was, accepteerden, vooral, wanneer dit vlees betrof, werden in de Sumatra-kampen apenjachten zonder wapens georganiseerd. Een lege cocosdop werd verankerd. Een gat werd er in gemaakt, juist groot genoeg voor 't slanke apenhandje. Een vrucht of iets anders, dat eetbaar was, werd er in gelegd en verder... afwachten. Nieuwsgierig als apen zijn, kwamen ze al gauw de doppen inspecteren, vonden en grepen 't eetbare en... zaten vast. 't Vuistje openen kwam niet in ze op en ze moesten hun „domheid” bekopen met de straf, die er op stond: een onderdeel vormen van 't krijgsgevangenen-menu.

Het einde van de ruigte in het Haagse Bezuidenhout

door A. J. Ultée, Den Haag

In een tweede verhandeling in dit tijdschrift ¹⁾ werd medegedeeld, dat er in 1950 een einde kwam aan de ongerepte staat van bovengenoemde ruigte, ontstaan na het bombardement van 3 Maart 1945, gevolgd door felle branden, van een huizen- en stratencomplex. In Augustus 1950 toch ging de zeis over een groot gedeelte van het terrein, terwijl ook in de volgende jaren geregeld ingegrepen werd. Het vruchtpluis van de vederdistel, het meest algemene onkruid, vormde zulk een plaag — de bewoners van de in de nabijheid gelegen huizen beweerden, dat zij ramen en deuren gesloten moesten houden —, dat de gemeente met mechanische en ook chemische middelen de distel op die plaatsen, waar deze talrijk aanwezig was, ging bestrijden.

Zonder gevolg voor de plantengroei is dit zeker niet geweest. Voor planten, die nog geen zaad gevormd hadden, was de bestrijding een rem ter vermenigvuldiging. Er kwam bovendien plaatselijk meer lucht en licht, waarvan vooral de grassen profiteerden, waartussen zich vooral de witte klaver thuis voelde. Boterbloem en paardebloem, herderstasje en wondklaver vermenigvuldigden zich sterk, het madeliefje bleef evenwel bescheiden op de achtergrond.

Maar ook zonder ingrijpen van de mens zouden zich veranderingen hebben afgespeeld. Zo ging de melganzevoet, die altijd op braak liggende terreinen er het eerst bij is en die in 1950 nog tot een van de zeven meest algemene planten behoorde, aanzienlijk in aantal achteruit. Daarentegen hebben de overige zes zich goed gehandhaafd. Het zevenblad en vooral het kleine hoefblad vermeerderden zich sterk. Van de houtachtige kruiden, die de zeis

Canadese Fijnstraal

Foto: C. Beukelman

¹⁾ Natura 47 (1950) 228. Eerste Verhandeling Natura 47 (1950) 86.

steeds spaarde, nam de akkerhonigklaver sterk in aantal toe, gedurende de bloeitijd was de atmosfeer met zijn aangenaam aroma bezwangerd.

Eind 1953 werd begonnen met het bouwrijp maken van het terrein, waardoor sterker dan tevoren ingegrepen werd en ons onderzoek werd gestaakt. Nieuwe fondsen waren trouwens al in de zomer van 1953 schaars.

Totaal zijn 179 verschillende planten in de loop der jaren aangetroffen, waaronder enkele gekweekte sierplanten en keukenkruiden, wel afkomstig uit de oude tuinen.

Met een enkel woord moge nog worden vermeld, dat zich ook verschillende heesters en bomen, algemeen in de duinen of op moerassige plaatsen, die niet ontbreken, genesteld hebben, n.l. duindoorn, duinroosje, kruipwilg, vlier en katwilg, geoorde wilg en schietwilg.

Rest mij ten slotte nog mijn dank te betuigen aan enkele deskundigen, die voor mij enkele planten determineerden: mej. dr A. Kleinhoonte en de wetenschappelijke hoofdbibliothecaris van het Rijksherbarium, dr S. J. van Ooststroom.

Hieronder moge nu een opsomming der 180 planten volgen:

EQUISETACEÆ. *Equisetum fluviatile*.

LILIACEÆ. *Ornithogallum umbellatum*. *Scilla campanulata* (sierplant).

JUNCACEÆ. *Juncus effusus*.

CANNABACEÆ. *Humulus* *Lupulus*.

URTICACEÆ. *Urtica dioica*. *Urtica urens*.

POLYGONACEÆ. *Rumex Acetosella*. *Rumex Acetosella*. *Rumex crispus*. *Rumex sanguineus*. *Rumex obtusifolius*. *Rumex maritimus*. *Polygonum Convolvulus*. *Polygonum crispidatum*. *Polygonum sachaliense*. *Polygonum amphibium*. *Polygonum Persicaria*. *Polygonum aviculare*. *Polygonum baldschanicum* (sierplant).

CHENOPODIACEÆ. *Chenopodium rubrum*. *Chenopodium album*. *Atriplex hastata*.

CARYOPHYLLACEÆ. *Stellaria media*. *Malachium aquaticum*. *Cerastium arvense*. *Cerastium semicandrum*. *Cerastium tomentosum* (sierplant). *Saponaria officinalis*. *Melandrium rubrum*. *Melandrium album*.

RANUNCULACEÆ. *Clematis Vitalba*. *Ranunculus sceleratus*. *Ranunculus acer*. *Ranunculus repens*. *Ranunculus Ficaria*.

PAPAVERACEÆ. *Bocconia cordata* (sierplant). *Papaver dubium*. *Chelidonium majus*. *Fumaria officinalis*.

CRUCIFERÆ. *Rorippa silvestris*. *Nasturtium officinale*. *Sisymbrium officinale*. *Sisymbrium altissimum*. *Alliaria officinalis*. *Erysimum cheiranthoides*. *Brassica nigra*. *Sinapis arvensis*. *Diplotaxis tenuifolia*. *Thlaspi arvense*. *Capsella Bursa pastoris*. *Raphanus Raphanistrum*.

VIOLACEÆ. *Viola odorata*. *Viola tricolor*.

HYPERICACEÆ. *Hypericum perforatum*.

MALVACEÆ. *Malva moschata* (vorm met brede bladslippen). *Malva silvestris*. *Malva neglecta*. *GERANIACEÆ*. *Geranium pusillum*. *Geranium molle*. *Geranium platypetalum* (sierplant). *Erodium cicutarium*.

OXALIDACEÆ. *Oxalis stricta*.

BALSAMINACEÆ. *Impatiens parviflora*.

UMBELLIFERÆ. *Apium graveolens* (keukenkruid). *Aegopodium Podagraria*. *Pimpinella major*. *Oenanthe aquatica*. *Aethusa Cynapium*. *Angelica silvestris*. *Pastinaca sativa*. *Heracleum Sphondylium*. *Daucus carota*. *Anthriscus silvestris*.

CRASSULACEÆ. *Sedum acre*.

SAXIFRAGACEÆ. *Tellima grandiflora* (sierplant).

OENOTHERACEÆ. *Epilobium angustifolium*. *Epilobium montanum*. *Epilobium hirsutum*. *Epilobium tetragonum*. *Oenothera biennis*.

LYTRACEÆ. *Lytrum Salicaria*.

ROSACEÆ. *Fragaria vesca*. *Potentilla norvegica*. *Filipendula Ulmaria*.

PAPILIONACEÆ. *Anthyllus Vulneraria*. *Medicago lupulina*. *Melilotus albus*. *Melilotus altissimus*. *Trifolium repens*. *Trifolium arvense*. *Trifolium pratense*. *Trifolium campestre*. *Lotus corniculatus*. *Vicia hirsuta*. *Vicia Cracca*. *Vicia sativa*. *Lathyrus latifolius* (sierplant).

GENTIACEÆ. *Centaurium umbellatum*.

CONVOLVULACEÆ. *Convolvulus arvensis*. *Calystegia sepium*. *Polymonium coeruleum* (sierplant).

BORAGINACEÆ. *Symphytum officinale*. *Echium vulgare*. *Myosotis* sp. (onvolledig materiaal).

SOLANACEÆ. *Solanum Dulcamara*. *Solanum nigrum*. *Physalis Francheti* Masters (sierplant).

SCROPHULARIACEÆ. *Verbascum thapsivorme*. *Scrophularia nodosa*. *Linaria vulgaris*. *Digitalis purpurea* (sierplant). *Veronica longifolia*. *Veronica Anagallis-aquatica*. *Veronica Beccabunga*. *Veronica Chamædrys*. *Veronica serpyllifolia*. *Rhinantus glaber*.

LABIATÆ. *Mentha rotundifolia*. *Mentha viridis-aquatica*. *Lycopus europæus*. *Glechoma hederacea*. *Lamium purpureum*. *Lamium album*. *Stachys palustris*. *Ballota nigra*.

PLANTAGINACEÆ. *Plantago lanceolata*. *Plantago major*.

CAMPANULACEÆ. *Campanula Trachelium*. *Campanula rapunculoides*.

CUCURBITACEÆ. *Bryonia dioica*.

RUBIACEÆ. *Galium Aparine*. *Galium Mollugo*.

CAPRIFOLIACEÆ. *Lonicera Periclymenum*.

DIPSACACEÆ. *Dipsacus silvester*.

COMPOSITÆ. *Eupatorium cannabinum*. *Tussilago Farfara*. *Aster Tripolium*. *Aster ericoides* (sierplant). *Bellis perennis*. *Erigeron canadensis*. *Solidago canadensis* (sierplant). *Inula helenium* (sierplant). *Pulicaria dysenterica*. *Ambrosia artemisiifolia*. *Galinsoga parviflora*. *Bidens tripartitus*.

Helianthus strumosus. *Rudbeckia laciniata* (sierplant). *Artemisia Dracunculus* (keukenkruid). *Artemisia vulgaris*. *Matricaria discoidea*. *Chrysanthemum Parthenium*. *Chrysanthemum vulgare*. *Chrysanthemum Leucanthemum*. *Senecio vulgare*. *Senecio viscosus*. *Senecio Jacobaea*. *Echinops Ritro* (sierplant). *Cirsium arvense*. *Cirsium vulgare*. *Carduus crispus*. *Onopordon Acanthium*. *Arctium minus*. *Centaurea Jacea*. *Lampsana communis*. *Leontodon nudicaulis*. *Leontodon autumnalis*. *Picris hieracioides*. *Tragopogon pratensis*. *Hypochoris radicata*. *Taraxacum officinale*. *Lactua virosa*. *Sonchus oleracea*. *Sonchus asper*. *Sonchus arvensis*. *Crepis biennis*. *Crepis capillaris*. *Hieracium umbellatum*.

Paarde"bloem"

Foto: P. den Houter

Vogels rondom Vollenhove

door Bauke van der Veen, Leeuwarden.

Reeds bij een oppervlakkige beschouwing doet het landschap denken aan dat van Wieringen; immers ook hier nieuw — aan de zee herwonnen — land met als contrast keileem, herinnering aan de IJstijd. Ook het golvend karakter en het vinden van zwerfkeien wijzen hierop. Tengevolge van het bezwijken van de schoorwal werden in het Holoceen grote stukken veen weggeslagen door de kracht van zee en wind. In N.W. Overijsel bleef dit landschap grotendeels gespaard, doordat het Land van Vollenhove het tegen deze natuurkrachten beschermde. Waar het water toch doordrong ontstonden plassen en meren, waar zich een interessante flora en fauna ontwikkelde. We willen het verdere verloop hier niet nagaan, maar verwijzen naar een artikel van B. van Aalderen (2).

Gedurende de Pinksterdagen 1955 hield de Vogelwerkgroep van de K.N.V.V. en N.J.N. een vogelkamp op het landgoed „De Oldenhof” onder Vollenhove. Voorzover we konden nagaan is over de avifauna rondom Vollenhove in dit tijdschrift vrijwel niets gepubliceerd. In het N.W. Overijsel-nummer geeft